

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้เน้นการพัฒนาให้สังคมมีความสุขอย่างยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์สู่ความพอเพียง โดยการพัฒนาคุณภาพของคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรง ทั้งกายและใจ โดยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ และการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างสันติสุข เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาคน ทั้งในมิติของจริยธรรม และมิติของความรู้ มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขยั่งยืน โดยนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติ ทั้งเร่งการปฏิรูปการศึกษา ขยายรูปแบบการเรียน การสอนที่มุ่งการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตใจ เพื่อให้รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงสู่สังคมฐานความรู้ และเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 47-50)

จึงเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะพัฒนาประเทศชาติให้ไปในทิศทางหรือแนวทางใดนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาคนให้มีศักยภาพ เพราะคนนั้นเป็นทรัพยากรอันมีคุณค่าและเป็น เครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และการที่จะพัฒนาคนให้มีศักยภาพนั้น จึงจำเป็นต้องใช้การศึกษาเป็นกรอบมาตรฐานในการสร้างและพัฒนา เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์โดยมุ่งพัฒนา สู่สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบ (ทัศนีย์ ทองสว่าง, 2549, หน้า 167-168)

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม จิตสาธารณะจึงลดน้อยลงทุกวัน ซึ่งการที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน ถ้าคนในสังคมขาดจิตสาธารณะแล้วจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร, 2543, หน้า 22-29) ซึ่งสังคมไทยในวันนี้จัดว่าอยู่ในขั้นวิกฤติ โดยทั่วไปเชื่อว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันทำให้คนในชาติให้ความสำคัญกับความเจริญทางวัตถุ เทคโนโลยี และเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ลืมนึกถึงความสำคัญของจิตใจ ในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน และการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมด้วยความเต็มใจ โดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ และทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในการยก ระดับจิตใจของมนุษย์ ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้มีความสงบสุข โดยสถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะ ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงรู้จักการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ

การที่จะสร้างเสริมการมีจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล ควรจะเริ่มสร้างตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศต่อไป โดยการเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เกิดจากการทำตามแบบผู้อื่น ดังนั้นการจะเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ให้กับเด็กจึงควรให้เด็กได้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมแล้วให้เด็กคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลที่จะเลียนแบบตาม ซึ่งการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ

เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยประสบการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบอันเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมใหม่และการเลียนแบบนั้นเป็นพฤติกรรมการเอาอย่างตัวแบบซึ่งเกิดจากกระบวนการทางจิตวิทยาสังคม โดยที่ผู้เลียนแบบอาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ (ปพาณี จิตวิวัฒนา, 2542, หน้า 56) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977, p. 77)

ซึ่งการเรียนรู้ของมนุษย์มีแบบแผนความประพฤติ ความเชื่อ เจตคติ และบรรทัดฐานของสังคม โดยการอบรม สั่งสอนและเลียนแบบพฤติกรรมคนในสังคม รวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิก เช่น พ่อแม่สอนให้ลูกรู้จักมารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี ครูอาจารย์สอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ ทักษะด้านวิชาการ เป็นต้น นักจิตวิทยาและนักสังคมกล่าวถึง กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งว่า เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization process) (ศักดิ์ไทย สุรกิจาวร, 2545, หน้า 45)

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่เหมาะสมกับการพัฒนาตนเองและสังคมให้ก้าวหน้า โดยมีลักษณะพัฒนาการที่เด่นชัดคือ ครอบครัวย้ายไปสู่นักเรียนสังคมอื่น ๆ ซึ่งจุดศูนย์กลางสังคมของเด็กคือโรงเรียน และเด็กจะเรียนรู้บทบาทในการเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน สัมพันธภาพกับเพื่อนในกลุ่มจะสอนชีวิตกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และในขณะเดียวกันยังต้องก้าวให้ทันกับสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะเนื่องจากวิถีชีวิตสมัยใหม่เต็มไปด้วยการแข่งขัน

ดังนั้นถ้าคนเราไม่มีการเรียนรู้ หรือไม่ได้รับการขัดเกลาทางสังคม ก็ยากที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ และใครคนใดถูกตัดขาดจากสังคม ไม่มีปฏิสัมพันธ์หรือการกระทำระหว่างกัน ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอตั้งแต่ในวัยเด็ก จะทำให้เด็กคนนั้นเติบโตขึ้นอย่างมีปัญหา (สุพัตรา สุภาพ, 2545, หน้า 50) หรือหากพ่อแม่ไม่มีเวลาในการขัดเกลาทางสังคมของเด็กแล้ว อาจทำให้เด็กได้รับการขัดเกลาทางสังคมจากตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมอื่นที่ไม่ใช่ครอบครัว เช่น สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบทางสัญลักษณ์ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อทางอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตของเด็ก เพราะการนำเสนอของสื่อเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือ น่าติดตาม เห็นบ่อย ๆ ฟังบ่อย ๆ ก็ฝังแน่นอยู่ในจิตใต้สำนึก จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญหากการขัดเกลาทางสังคมของ

ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ไม่ส่งเสริมให้มีตัวแบบที่ดีหรือการเป็นตัวอย่างที่ดีแล้ว เด็กก็อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

จากความเป็นมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา ซึ่งสะท้อนสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนักศึกษา ที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป โดยในการศึกษารั้งนี้เลือกศึกษากับนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานีในระดับปริญญาตรี ด้วยวิทยาลัยดุสิตธานีตระหนักเสมอว่าการพัฒนานักศึกษานั้น นอกจากการถ่ายทอดวิชาความรู้แล้ว การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและจรรยา วัชงซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย ก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องควบคู่กันไป และคาดหวังว่าประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้วิทยาลัยหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนช่วยในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณค่า โดยเป็นที่ยอมรับในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขัดเกลาทางสังคมและจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี
3. เพื่อหาสมการในการพยากรณ์จิตสาธารณะของนักศึกษา วิทยาลัยดุสิตธานีจากการขัดเกลาทางสังคม

สมมติฐานของการวิจัย

1. การขัดเกลาทางสังคมมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี

2. การขัดเกลาทางสังคมสามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัย- คูสิตธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
ของนักศึกษาวิทยาลัยคูสิตธานี โดยมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี
วิทยาลัยคูสิตธานี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 มีจำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 2,235 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีของ
วิทยาลัยคูสิตธานี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการ
สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ การขัดเกลาทางสังคม
ประกอบด้วย การขัดเกลาทางครอบครัว การขัดเกลาทางสถาบันการศึกษา การขัดเกลา
ทางกลุ่มเพื่อน และการขัดเกลาทางสื่อมวลชน

3.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ จิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนทั้งจากการอบรม
ประพฤตินั้นแบบอย่าง และการสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มี
ส่วนช่วยเหลือให้คนในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือได้รับการส่งเสริมด้านต่าง ๆ
ในทิศทางที่ดีขึ้น วัตถุประสงค์ได้มาจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย การขัดเกลาทาง
ครอบครัว การขัดเกลาทางสถาบันการศึกษา การขัดเกลาทางกลุ่มเพื่อน และการขัดเกลา
ทางสื่อมวลชน โดยเป็นการอบรมสั่งสอน การเป็นแบบอย่างที่ดี และการส่งเสริม
สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสังคม

1.1 การขัดเกลาทางครอบครัว หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงออกต่อนักศึกษา ต่อสังคมหรือสาธารณะ ได้แก่ การสนับสนุน การให้คำแนะนำ และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

1.2 การขัดเกลาทางสถาบันการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดจิตสาธารณะ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการสอน และการให้คำแนะนำ ชักชวนหรือโน้มน้าวหรือหาวิธีการสอนเพื่อให้นักศึกษาเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.3 การขัดเกลาทางกลุ่มเพื่อน หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมของเพื่อนที่แสดงออกต่อนักศึกษา ได้แก่ การให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และชักชวนทำกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ

1.4 การขัดเกลาทางสื่อมวลชน หมายถึง การนำเสนอข่าวสาร เกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคม สนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำประโยชน์เพื่อสังคม โดยรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ

2. จิตสาธารณะ หมายถึง การที่นักศึกษาแสดงความรู้สึกรักและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่รับผิดชอบของตนเองการช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติของหน่วยงาน องค์กร และสังคมการแสดงความรักเพื่อ เผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม และการเข้าร่วมในการทำงานที่เป็นส่วนรวมของหน่วยงาน องค์กร และสังคม โดยการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนต่อตนเอง แต่กระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยอุตสาหกรรมศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะมีประโยชน์ดังนี้

1. ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยคณะผู้บริหารสามารถ

นำไปใช้วิเคราะห์ วางแผน ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมสำหรับ
นักศึกษา

2. เป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน การจัดการเรียน
การสอนและการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ
ของนักศึกษา